

Rondblik

Visverwerking - een opvangkerk

H. Drost

Het boek *DE WERKERS VAN HET LAATSTE UUR. DE INWIJDING VAN NIEUWKOMERS IN HET CHRISTELIJK GELOOF EN DE CHRISTELIJKE GEMEENTE* ziet evangelisatie als inwijding in de kerk. Maar dat heeft consequenties voor de kerk. Dat betekent ‘dat wij op de een of andere manier verschillende gradaties van lidmaatschap zullen moeten introduceren en tegelijk een voortdurende nadruk leggen op groei, levensheiliging en discipelschap. Zo geven we er in de gemeente gestalte aan dat genade gratis is, maar niet goedkoop’ (p. 185).

Lage drempel en hoge norm

Dit vind ik een geweldige insteek, al is het in de praktijk wel moeilijk. Wie voor de hoge norm kiest, kan mensen in de weg staan. Wie voor de lage drempel kiest, kan iemand dopen zonder dat hij of zij overziet wat er gebeurt. Deze insteek vraagt om een wijze, geestelijke houding waarbij je biddend mensen begeleidt.

Ook al is de insteek mooi - ik heb over de uitwerking wel de nodige vragen. Een beheersende kijk op de begeleiding van nieuwkomers is dat ‘belonging’ gaat voor ‘believing’. Daarmee wordt bedoeld dat de bekering van iemand plaatsvindt tijdens het deel uitmaken van de nieuwe gemeenschap. Je moet met andere woorden geen al te hoge drempels opwerpen, maar iemand in de kerk brengen in de gemeente die op weg is naar God. En onderweg komen ze tot geloof in een proces....

Stefan Paas beschrijft het in een eerder boek zo: ‘Het is in de context van Woord en gemeenschap dat mensen gaan geloven. Zij worden vaak eerst aangesproken door de gemeenschap van christenen en vervolgens door het evangelie....’ Hij wijst in dat boek ook op de Emmaüs-cursus als een methode die er rekening mee houdt dat gemeenschapservaring komt voor geloven.¹

De diepe bijbelse waarheid is dat het Evangelie mensen verandert en niet dat zij zich tot het Evangelie moeten opwerken. Maar de fout is volgens mij dat dit dan zonder meer op het lid-zijn van de kerk wordt toegepast. Daarom mag volgens dit boek een zondige - een seculiere - levensstijl toelating niet in de weg staan. Iemand moet wel lid van de kerk kunnen worden, maar kan dan nog geen ambtsdrager zijn. Het boek stelt zich nogal kwetsbaar op als het gaat over voorbeelden, nl. samenwonen en homoseksualiteit. De drempel wordt naar mijn idee wel erg laag. Het pleidooi voor een barmhartige kerk die mensen opvangt, staat wel wat op gespannen voet met wat de Bijbel leert over de heiligheid van de kerk. Wie een hoge norm wil handhaven, moet de drempel niet te laag maken.

De Vroege Kerk

De kerk mag en moet bekering vragen van zonden. In dit verband trof mij hoe het toeging bij het catechumenaat in de vroege kerk. W. Verboom vertelt over de gang van zaken bij de aanmelding van een nieuweling bij de leraren van de kerk. Er wordt dan o.a. ‘gevraagd naar het beroep dat men uitoefent. Acteurs, beeldhouwers, gladiatoren worden in verband met het

feit dat hun beroep vervlochten is met de heidense cultus niet toegelaten. Men moet ermee breken of men wordt weggezonden.² De oude kerk vroeg een duidelijke keus.

Opvanggemeente

Het gaat er in dit boek om ‘dat een gemeente evangelisatie (opnieuw) gaat zien als een geheel van activiteiten die gericht zijn op de integratie van mensen in de christelijke gemeente. Zo’n gemeente zal dan niet volstaan met het organiseren van acties, maar zal van meet af aan nadenken over de opvang en verdere groei van mensen die geraakt worden door het evangelie’ (p. 206).

Waar de kerk serieus open wil staan voor nieuwelingen, zal dat moeten doorwerken in het kerkelijk leven. Wie gastvrij wil zijn, moet binnenshuis de zaak op orde maken. Het heeft betekenis voor bijvoorbeeld de erediensten en de catechese. Missionair-zijn doortrekt dan (weer) ons kerkelijk leven.

1. Eredienst

Gods Woord leert ons in 1 Korintiërs 14 dat een eredienst toegankelijk en begrijpelijk moet zijn voor mensen van buiten de kerk. Dan zal het hart geraakt worden. We zien in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) dat er op allerlei manieren geprobeerd wordt daar vorm aan te geven. Vaak worden aparte diensten met belangstellenden, welkomstdiensten of hoe ze ook maar heten, georganiseerd. De bedoeling is goed, maar....

Binnen de gemeente levert het nogal verschillende reacties en discussies op. Dat heeft vaak te maken met de eigen geloofsbeleving van een gemeentelid. Wie meer georiënteerd is op kennis, zal zich - vaak terecht - ergeren aan kleuterklasniveau in dergelijke diensten. Aan de andere kant zie je het gevaar dat kerkmensen enthousiast zijn, omdat ze een aantal van hun eigen wensen ten aanzien van de eredienst vervuld zien worden in plaats van dat ze nu echt gericht zijn op het winnen van mensen voor Christus. Het lukt op die manier niet echt om missionaire erediensten een onderdeel te laten zijn van de wekelijkse samenkomsten.

Er zijn kerken die dat feit accepteren en daarom aparte zoekersdiensten organiseren. Willow Creek is wel één van de bekendste. Het grote nadeel is, dat je twee groepen binnen de gemeente maakt. Bovendien komt het karakter van de eredienst - als ontmoeting met God - onder druk te staan, als het een samenkomst wordt waar je in een soort toeschouwerrol komt. De laatste tijd heeft de aanpak van de Redeemer Church in New York (met predikant Tim Keller) veel invloed. De insteek is: Gods Woord is voor ieder mens en dat moet elke zondag een plek krijgen. Het ene Woord klinkt om de gelovige op te bouwen, en de ongelovige te verwelkomen en uit te dagen.

Het lijkt me een uitdaging voor elke gereformeerde kerk om daar als predikant en kerkenraad over na te denken en voor te bidden. Terecht wordt gezegd in het boek dat laagdrempeligheid veel te veel in liturgische toepassingen wordt gezocht: mensen komen om te ‘horen hoe het zit’. Dat geeft nieuwe bezinning op de eredienst. Het zal - omdat het zo ontzettend moeilijk is - ook leiden tot nieuw bezig zijn met de Bijbel en de leiding van de Geest. Deze aanpak zou ook een nieuwe uitdaging voor onze Theologische Universiteit in Kampen kunnen betekenen, om predikanten te leren Gods Woord te brengen in erediensten waar zowel kerkmensen als toehoorders zijn. Het maakt het allemaal wel spannender.

In ieder geval moet evangelisatie ‘ingedragen’ worden in de eredienst, het hart van de gemeente. Dat kan door voorbede. Het kan door het toetrederstraject ook te verbinden met bepaalde erediensten. Wanneer een gast iets vertelt aan de gemeente hoe hij of zij op zoek is naar Christus, kan dat een heel positieve indruk maken. Dat maakt het feest alleen maar groter

als het moment van belijdenis en doop er is..., de gemeente zag hem of haar groeien naar Christus en zijn gemeente.

2. *Catechese*

Wie catechisatie geeft en wel eens een evangelisatiegesprek voert, merkt dat het verschil niet zo groot is. Aan de ene kant lijkt het op het mislukken van de christelijke opvoeding thuis en het kerkelijk onderricht, wanneer jongeren niet verder komen dan vragen die iemand die aan het kennismaken is met het christelijk geloof, ook stelt. Aan de andere kant is het een fase die hoort bij het in de puberteit (opnieuw) ontdekken van een nu meer persoonlijk doorleefde geloofsleer. Beter dan daarover te jammeren is het dus om dit gegeven als een feit te accepteren. Wanneer het in de kerk blijvend om leren gaat, kun je de vraag stellen hoe de kerkelijke catechese zich verhoudt tot missionaire leertrajecten die tegenwoordig worden aanbevolen.

Er is verschil in doelstelling en daarom ook de leerinhoud. De doelstelling van de gewone catechese is beantwoording van Gods beloften aan het verbondskind. Het gaat daarbij om persoonlijk geloof, om kerkelijke betrokkenheid en weerbaarheid als discipel van Christus in deze wereld. De leerinhoud is in de kerk altijd gegroepeerd geweest rond de drie leerkeren Geloof, Gebod en Gebed. De doelstelling van de missionaire catechese is tweeledig: 'Er is sprake van een voorlopige en een uiteindelijke doelstelling. De voorlopige doelstelling is dat deelnemers een aanvankelijke kennis van het christelijk geloof krijgen. De uiteindelijke doelstelling gaat verder. Het gaat er dan om dat zij komen tot een eigen geloofskeus en tot het toetreden tot de kerk.'³

Ik denk dat je ook het criterium van de leeftijd kunt toepassen. In de Gereformeerde Kerk gaat het erom jongeren tot een bewuste keus voor Christus en zijn kerk te leiden. Bij kerktoetreders gaat het vaak om mensen die op latere leeftijd de ontdekkingstocht beginnen met Christus en zijn gemeente. Dat pleit ervoor om het ook twee aparte circuits te laten blijven. Maar wanneer jongeren hun vrienden of vriendinnen van buiten de kerk willen meenemen, is het goed - en vaak ook verrijkend - hen in de gewone catechese te laten deelnemen.

Maar - of je nu via de catechese of via een toetreders traject komt - het zegt iets over de manier van kerk-zijn op welk niveau van geloofskennis mensen belijdenis doen. De openbare belijdenis (en de volwassendoop) is het moment waarop men de keus maakt. Het niveau van dat belijden bepaalt mee het niveau van kerk-zijn, want deze jongeren en toetreders zullen de kerk van straks zijn.

Dit is een tweede artikel n.a.v.: Stefan Paas, DE WERKERS VAN HET LAATSTE UUR. DE INWIJDING VAN NIEUWKOMERS IN HET CHRISTELIJK GELOOF EN DE CHRISTELIJKE GEMEENTE, uitg. Boekencentrum, Zoetermeer 2003, 312 pag. ISBN 90 239 1520 8. Prijs €22,50.

Noten:

¹ Stefan Paas, JEZUS ALS HEER IN EEN PLAT LAND, Zoetermeer, 2001, p. 178 en 208 (noot 133).

² W. Verboom, DE ALPHA-CURSUS ONDERZOCHT, Zoetermeer 2002, p. 134.

³ W. Verboom, a.w., p.12.